

Sygn. akt I UK 386/14

POSTANOWIENIE

Dnia 16 kwietnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z odwołania M. A. i A. G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.
o podleganie obowiązkowym ubezpieczeniom pracowniczym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 16 kwietnia 2015 r.,
skargi kasacyjnej M. A. od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 8 kwietnia 2014 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 8 kwietnia 2014 r. po rozpoznaniu apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P., zmienił wyrok Sądu Okręgowego w P. z dnia 29 kwietnia 2013 r., którym zmieniono decyzję organu rentowego i stwierdzono, że wnioskodawczyni M. A. podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu z tytułu pracowniczego zatrudnienia od 1 maja 2008 r. do 31 marca 2012 r. u wnioskodawcy A. G. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą A. [...] oraz oddalił odwołania wnioskodawców.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że wbrew twierdzeniom Sądu pierwszej instancji, materiał dowodowy nie pozwalał uznać, aby w spornym okresie wnioskodawców łączył stosunek pracy. Zawarta rzekomo w dniu 30 kwietnia 2008 r. ustna umowa o pracę na czas określony była pozorna w rozumieniu art. 83 k.c., a przeto nieważna

w myśl art. 58 § 1 k.c. Rzeczywistym motywem takiego zachowania się wnioskodawców był wyłącznie zamiar obejścia przepisów prawa zobowiązujących wnioskodawczynię do odprowadzania składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu umowy zlecenia łączącej ją z Powiatowym Inspektorem Weterynarii w C. W ocenie Sądu Apelacyjnego, o pozorności spornej umowy świadczyły następujące okoliczności. Po pierwsze, pomimo obowiązku wynikającego z art. 29 k.p. przez 4 lata strony nie potwierdzili w formie pisemnej treści ani warunków zatrudnienia wnioskodawczyni. Z całego spornego okresu zatrudnienia nie zgromadzono żadnej dokumentacji pracowniczej, a jej elementy (lista płac, „indywidualna” lista obecności, czy ewidencja czasu pracy) powstały dopiero w związku z toczącym się postępowaniem kontrolnym i wyłącznie na jego potrzeby. Wnioskodawczyni nie została zgłoszona do ubezpieczeń społecznych z tytułu pracy w lecznicy A. [...], a świadkowie składali sprzeczne zeznania co do godzin faktycznego wykonywania pracy przez wnioskodawczynię. Z tego względu to nie znajduje do niej zastosowania art. 9 ust. 4a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.), a zatem w spornym okresie była zobowiązana do odprowadzania składek z tytułu kolejnych umów zlecenia zawieranych od 2004 r. z Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w C..

W skardze kasacyjnej wnioskodawczyni zarzuciła „naruszenie prawa materialnego poprzez nieorzeczenie do istoty sprawy i rażące naruszenie prawa procesowego, które to uchybienie miało istotny wpływ na wynik sprawy, tzn. art. 233 § 1 w zw. z i art. 391 oraz art. 382 k.p.c., polegające na przyjęciu przez Sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych odnoszących się do istoty sprawy pomimo istnienia w dacie orzekania przez Sąd drugiej instancji prawomocnych ustaleń w sprawie Sądu Rejonowego w C. IV Wydział Pracy z 19 sierpnia 2013 r. w sprawie IV P [...] stwierdzających, iż Skarżącą łączył z pracodawcą stosunek pracy”. Wezwana do uzupełnienia istotnych braków konstrukcyjnych skargi skarżąca w piśmie z dnia 30 lipca 2014 r. zarzuciła naruszenie przepisów postępowania: 1/ art. 233 § 1 k.p.c. przez nie dokonanie wszechstronnej analizy całego materiału dowodowego w sprawie, a „w szczególności poprzez pominięcie tego, iż postępowanie dowodowe powinno obejmować także okoliczność iż Sąd Apelacyjny pominął zapadły stan faktyczny w kontekście sporu pomiędzy stronami który został

ustalony jeszcze przed datą wyrokowania i obejmował istotne kwestie mające wpływ na wydanie orzeczenia co skutkowało wydaniem przez Sąd Apelacyjny w [...] wyroku o zaskarżonej treści tj. nie wziął pod uwagę stwierdzenia istnienia stosunku pracy pomiędzy Skarżącą a jej pracodawcą”, 2/ art. 233 § 1 k.p.c. przez „wydanie orzeczenia w oparciu o sprzeczne ustalenia w przedmiotowej sprawie, a więc mimo stwierdzenia, iż podstawę rozstrzygnięcia stanowić powinny ustalenia faktów niezbędnych dla wyrokowania i jednocześnie przyjęciu przez sąd odwoławczy diametralnie innej wersji”, 3/ art. 386 § 1 k.p.c. przez uwzględnienie apelacji „i orzeczenie co do istoty sprawy, mimo iż całokształt materii dowodowego zgromadzonego w sprawie przez sąd okręgowy nie pozwalał na przyjęcie”, 4/ art. 328 § 2 k.p.c. przez sporządzenie „uzasadnienia zaskarżonego wyroku w sposób uniemożliwiający w istocie skuteczną kontrolę kasacyjną też w nim postawionych, jak również skutkującym przyjęciem przez sąd drugiej instancji błędnej, jednostronnej oceny materiału dowodowego zgromadzonego w przedmiotowej sprawie, a sprowadzającej się w konsekwencji do uwzględnienia apelacji i zmianie w tym zakresie wyroku Sądu pierwszej instancji, bez dania swojemu rozstrzygnięciu szans na jego pełne uzasadnienie m.in. wobec braku odniesienia się przez ten Sąd do zgłaszanej jeszcze przed rozstrzygnięciem okoliczności o zapadłej ugodzie pomiędzy Skarżącą a jej pracodawcą i wynikającymi stąd skutkami prawnymi.” Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na jej oczywiste uzasadnienie „wobec rażących naruszeń przez Sąd Apelacyjny w [...] przepisów postępowania, jakie legły u podstaw zaskarżonego wyroku, które to uchybienia w niewątpliwy sposób wpłynęły na wynik przedmiotowej sprawy”.

W konsekwencji skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i rozstrzygnięcie sprawy co do istoty, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, a także o zasądzenie na rzecz skarżącej kosztów procesu w postępowaniu kasacyjnym, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie tylko nie jest oczywiście uzasadniona, ale okazała się oczywiście bezzasadna. Przepis art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaga, aby wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowił odrębny element pisma niezależny od przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.). Uzasadnienie wniosku natomiast powinno nawiązywać do przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecnictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie - zawierać argumenty świadczące o tym, że ze względu na sformułowane w ustawie wymagania, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Spełnienie wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. powinno zatem przybrać formę wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wskaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadni, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi ww. przesłanek. Poprzestanie w tym zakresie na sformułowaniu podstaw kasacyjnych i ich uzasadnieniu jest niewystarczające, bo chociaż przy konstruowaniu obu wymaganych elementów skargi argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy bada je na różnych etapach postępowania kasacyjnego.

Wezwana do uzupełnienia braków konstrukcyjnych skargi skarżąca w piśmie z dnia 30 lipca 2014 r., „jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania” wskazała „dodatkowo następujące podstawy” i zarzuty naruszenia wymienionych przepisów postępowania oraz poprzestała na wniosku o „przyjęcie przedmiotowej skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na fakt, iż jest ona oczywiście uzasadniona wobec rażących naruszeń przez Sąd Apelacyjny w [...] przepisów postępowania, jakie legły u podstaw zaskarżonego wyroku, które to uchybienia w niewątpliwy sposób wpłynęły na wynik przedmiotowej sprawy”, co

najwyżej oznaczało sformułowanie wniosku o rzekomo oczywistej zasadności wniesionej skargi.

Tymczasem przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na jej oczywistą zasadność (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) wymaga wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274), bowiem spełnienie tej przesłanki możliwe jest wyłącznie przy takim naruszeniu prawa, którego stwierdzenie nie wymaga dokonywania pogłębionej analizy prawnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2007 r., II UK 45/07, a także postanowienie z dnia 2 sierpnia 2007 r., III UK 45/07, oba dotychczas niepublikowane). Jeżeli wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparty został na twierdzeniu skarżącego, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁴ § 1 w zw. z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), to skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r. II UK 246/07 LEX nr 449007). Tych wymagań skarżąca nie spełniła. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania brak jest jakichkolwiek argumentów dla poparcia tezy o oczywistej zasadności skargi, ponieważ poza takim sformułowaniem wniesiony środek zaskarżenia nie zawiera żadnego uzasadnienia ani wyodrębnionego wyводу prawnego, że doszło od oczywistego naruszenia „przepisów postępowania, jakie legły u podstaw zaskarżonego wyroku”.

Równocześnie wniesiona skarga kasacyjna nie zawierała zarzutu naruszenia jakiegokolwiek przepisu prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.), ale wyłącznie proceduralne zarzuty kasacyjne (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.). Tymczasem oparcie skargi kasacyjnej na proceduralnych podstawach kasacyjnych wymaga wykazania istotnego wpływu tego naruszeń na merytoryczny osąd sprawy. Konkretnie rzecz ujmując, w skardze kasacyjnej nie zarzucono wyraźnie obrazy przepisów prawa materialnego stanowiących podstawę wyrokowania sądu odwoławczego, co wyklucza ocenę, czy zarzuty naruszenia przepisów prawa procesowego wskazanych w proceduralnej podstawie kasacyjnej mogły mieć

istotny wpływ na merytoryczny osąd sprawy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lipca 2014 r., I PK 316/13, LEX nr 1511811).

Dodatkowo z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika miarodajne ustalenie i niedotknięta wadą ocena prawna, że skarżąca w spornym okresie nie pozostawała w zatrudnieniu pracowniczym z wnioskodawcą. Brak jakiejkolwiek dokumentacji pracowniczej wnioskodawczyni za sporny okres, którą początkowo miały stanowić przedstawione „faktury potwierdzające zakup bliżej nieokreślonych środków czystości”, a która w postaci listy płac, „indywidualnej” listy obecności, czy ewidencji czasu pracy „powstała dopiero w związku z toczącym się postępowaniem kontrolnym i wyłącznie na jego potrzeby”, jak też brak innych dowodów na okoliczność rzeczywistego świadczenia pracy przez skarżącą w ramach stosunku pracy wykluczały takie ustalenie. Ogólnikowe kasacyjne zarzuty i twierdzenie o rzekomej oczywistej niezasadności dokonanych ustaleń oraz kontestowanie sądowej oceny prawnej uniemożliwiały ponowną weryfikację ustalonego stanu faktycznego i prawnego już dlatego, że podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.